

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

УДК 329(498) «1918»

DOI: 10.31651/2076-5908-2018-2-5-14

І. А. Піддубний

кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії нового
та новітнього часу факультету історії,
політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
e-mail: zymnyu@ukr.net

СПРОБА ОНОВЛЕННЯ СКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ РУМУНІЇ НАПРИКІНЦІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У науковій розвідці схарактеризовано зміни в політичному житті Румунії в умовах Першої світової війни. Простежено процес оновлення складу політичних партій в країні, через залучення до участі в політиці ширших кіл населення. Проаналізовано проведення виборчої реформи, що передбачало і оновлення складу політичних організацій. В умовах 1918 р. такими стали дві політичні сили, засновані на співпраці з населенням Народна Ліга та Цереністська партія. Вказано, що спроба вийти зі сфери «політиканства» привела до певних змін у політичній системі Румунії.

***Ключові слова:** Румунія, політична система, Народна Ліга, Цереністська партія, А.Авереску, І.Мігалаке, В.Маджару.*

Постановка проблеми. Перша світова війна стала фактором, що не лише змінив кордони ряду держав, народив нові національні держави, але й вплинув на стан політичної системи цілого ряду країн. Не становила винятку і Румунія, яка завдяки участі у війні не тільки змогла створити умови для реалізації оголошеного наприкінці XIX – початку XX ст. національного ідеалу, але й змушена була провести реформування в аграрній та політичній сфері. Практично війна створила умови для появи загального виборчого права, у поєднанні з яким виявився необхідним перерозподіл складу політичних партій, коли двопартійна система втратила свою роль. Вже у 1918 р. у політичній системі Румунії розпочали діяльність ті партії, які прийшли на зміну консерваторам. При цьому в основу своєї діяльності організації ставили захист інтересів селянства. В останній рік війни поява політичних партій відбувалася у певній послідовності і першою з них вийшла на політичну арену Народна Ліга, слідом за якою були створені організації Цереністської партії та влилася у політичне життя країни Румунська національна партія. Основні свої зусилля ці політичні організації спрямовували на найбільш чисельну

верству населення – селянство. Хоча політичні партії і були буржуазними, але методи і гасла, які вони використовували у своїй діяльності були значно радикальнішими, ніж у традиційних, а подекуди з роками стали нагадувати і методи соціалістів. Загалом такі організації виникли як у Регаті, так і у нових провінціях Бессарабії, Буковині, тоді як у Трансільванії подібною партією залишалася Румунська національна [1, 10].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема перебудови політичного простору Румунії відображена у різноманітній науковій літературі. Так, аналіз політичних подій в Румунії вміщено у ряді загальних праць з історії країни. Зокрема, це «История Румынии», де проаналізовано становище в країні у 1917–1918 рр. та розкрито в першу чергу стан революційного руху. Саме тут згадано про утворення Народної ліги, як союзу консерваторів та лібералів. Розкриваються і окремі питання діяльності урядів А. Авереску. Дано оцінку утворенню Цереністської партії, що переживається з критикою партії, адже оцінку їй дано з точки зору комуністів [2, 18, 41, 42–43]. Позиція сучасних істориків розкрита у ряді робіт, з яких слід виділити дослідження К. Гітчинс. Даний дослідник представляє появу Народної Ліги як організації, що пропагувала чесне і ефективне правління на основі повного дотримання Конституції. У ставленні до створення Цереністської партії цей дослідник ближчий до позиції І. Скурту. Помітне місце у діяльності ЦП відводиться і В. Маджару економісту та теоретику цереністського руху [3, 432, 428]. Не менш докладно питання політичного життя Румунії на завершальному етапі Першої світової війни викладено в роботах з історії політичного життя Румунії. Так, серед праць спеціалізованих у питаннях політичної історії Румунії варто відзначити колективну працю М. Мушата та І. Арделяну, яка розпочинається з аналізу економічної та соціально-політичної ситуації в Румунії періоду 1918–1921 рр. Слідом за цим автори роблять виклад у формі нарисів про діяльність різних політичних партій, серед яких є і Народна партія, і Цереністська партія. Утворення останньої подано як результат протиріч серед представників вищих класів та потреб проведення в країні широких реформ. Ці пов'язувалося в першу чергу з аграрною реформою. Безумовно оцінка партій зроблена в рамках традицій історіографії СРР [4]. Утворення Цереністської партії та її розвиток в межах політичної системи «Великої Румунії» докладно розглянуто в роботі І. Скурту. Даний автор представив широку картину політичного життя Румунії, де відвів основне місце для демонстрації діяльності Цереністської та Румунської національної партій [1]. Розкрито діяльність політичних організацій в ряді робіт, що присвячені і теоретичним питанням діяльності політичних партій, і власне їх історії.

Мета. Вважаючи, що на сьогодні існує достатня кількість літератури з обраного питання, ставимо за мету встановити умови появи та початкової

діяльності в Румунії ряду буржуазних політичних організацій, орієнтованих на основну частину населення країни.

Виклад основного матеріалу. У той час коли вирішувалося питання про подальшу долю Румунії створилася ситуація, за якої вже партія не викликала особливої довіри у мешканців країни. Бажання оновити політичну систему поєдналося з витісненням з неї консерваторів та утворення першої організації, що стала відома під назвою «ліга». Ця організація не дала змоги К. Арджетоюну створити Партію національного оновлення і фактично мала дві дати заснування. Так, згідно заяв А. Авереску 1 квітня 1918 р. в Яссах заснували Народну Лігу, тоді як за визнанням К. Арджетоюну це мало місце 3 квітня. Останнє було зроблене з метою, щоб не допустити жартів над організацією та встановити довіру до неї. (В обох випадках дати дані за юліанським календарем, що був у вжитку в Румунії).

В оцінці Н. Іорги дана організація була своєрідним компромісом стосовно генерала А. Авереску. Керівники ж подали її як партію нового режиму, чесного правління, соціальної справедливості [4, 235]. Вже на початку діяльності виникли певні складнощі, адже намагання засновників Народної Ліги дотримуватися союзу з Антантою вже викликало неприйняття уряду А. Маргіломана. Нові політичні умови також ставили вимогу визначитися зі ставленням до аграрної та виборчої реформи. Інше питання полягало у необхідності порозуміння між А. Авереску та К. Арджетоюну, адже намір генерала піти у відставку та перейти до політичної діяльності, попри незнання у цій сфері, змушувало його іти на союз з досвідченим політиком.

Для Народної Ліги важливим виявилось поєднання двох факторів на початку її формування ж першим стало ім'я генерала А. Авереску, тоді як другим – фактичного організатора та керівника – К. Арджетоюну. Спільним було бажання дещо змінити ситуацію в країні та розрядити напругу. Звідси і бажання відмовитися від терміну «партія» [4, 236–237]. На початку діяльності організаційним центром виявилися Ясси, де утворилася найсильніша місцева організація, до якої належали М. Кантакузіно, І. Петровіч, П. Драгоміреску, Д. Александреску. Помітним позитивом для організації було приєднання Д. Замфіреску, П. Негулеску. Певний час з Народною Лігою співпрацював і А. Куза, однак його неприйняття спроб політичного зближення А. Авереску з Т. Іонеску стало причиною виступу на засіданні Палати депутатів 30 грудня 1919 р.

Для самого А. Авереску прихід у політику став причиною надзвичайно швидкого зростання його авторитету. З боку К. Арджетоюну було висловлено заяву, що фактичними засновниками Народної Ліги стали А. Авереску, М. Кантакузіно, і сам він. Програма, яку складав К. Арджетоюну була обговорена також з А. Кузою й представником Партії праці І. Редулеску та жоден з них не погодився дотриматися позиції

майбутньої організації [5, 174-175; 6, 48, 57, 61–63, 71,73]. Утворення партії відносили до часу, коли старі партії перетворилися на засіб заробляння грошей, а ситуація в країні була складною. Цим пояснено співпрацю А. Авереску з М. Кантакузіно та К. Арджетою та оголошено боротьбу за аграрну реформу з подальшою передачею землі тим, хто ефективно її використовуватиме, а також виступали за запровадження відповідальності за неправомочні дії у політичній сфері [7, 165–170].

Разом з тим нова політична організація вже під час парламентських виборів 1919 р. та 1920 р. мала певний успіх завдяки підтримці селян. Практично саме вибори 1920 р. перетворили Народну Лігу в Народну Партію та привели її до влади. Одним з результатів останнього стало покращення взаємин робітників та працедавців, що було результатом дій законів про трудові конфлікти, професійні спілки, захист праці, про жебрацтво та волоцюг, а також завдяки ратифікації Вашингтонської конвенції про захист праці. Врешті уряду А. Авереску приписували наведення порядку на залізниці, впорядкування шкіл, одночасно з підняттям платні вчителям. Підняття престижу уряду відбулося завдяки проведенню експропріації землі в Регаті та Ардялі, Буковині і Банаті.

Таким чином на чолі партії опинився доволі відомий діяч, ім'я якого привертало увагу інших, тож не дивно, що серед відомих діячів партії опинилися П. Негулеску, К. Гарофлід, Г. Транку-Яшь, К. Арджетою, О. Гога. Впродовж всього часу існування організації її друкованим органом виступала газета «*Îndreptatea*» (8 квіт. 1918 р. – 6 жовт. 1938 р.). Слід визнати, що формувалося ядро партії з оточення генерала А. Авереску, але своїм завданням ставило допомогу селянству та іншим соціальним шарам. Можливо з цієї причини задумувалася вона як Народна ліга і позиціонувала себе як партія лише у квітні 1920 р. Свою появу Народна ліга задекларувала необхідністю нового спрямування нації, у зв'язку з чим створила «організацію дії» під головуванням А. Авереску. Серед завдань, які ставила перед собою нова партія стала боротьба за забезпечення соціального порядку та реальне конституційне життя в країні.

Гаслом партії стало «Праця, чесність, законність». На початковому етапі мали намір реалізувати входження у політичне життя країни на підставі статті 31 конституції, діючи від імені народу. Виступали за встановлення відповідальності за прорахунки і помилки, які привели до сучасних бід та за проведення аграрної реформи, з негайною передачею землі у руки ефективних володарів шляхом використання сільських громад. Зобов'язувалися провести виборчу реформу на основі загального, прямого і таємного виборчого права з наданням меншинам представництва у парламенті. завданням було і проведення адміністративної децентралізації. На час появи Народна Ліга не уявляла реалізацію свободи іншим способом. Дані завдання задекларували у акті заснування організації. До програми організації увійшли вимоги поваги до конституції

і законності, положення про примирення соціальних класів, розвитку національної економіки, здійснення мирної зовнішньої політики та міжнародної співпраці, укладення союзів, які мали забезпечити територіальну цілісність Румунії [8, 253; 9, 31–36; 10, 239].

Ядром організації стали генерали Веляну, Кантакузіно-Гранічеру, Кокерешу, як і представники консервативної організації К. Арджетоаяну, М. Кантакузіно, брати Отецелешану, А. Поповіч-Ташке, так і представники нових провінцій О. Теслеоану, Я. Флондор. Про себе, як про батька організації заявляв також А. Куза [4, 245].

Доволі негативно появу нової організації сприйняли соціалісти, що зокрема проявилось в одній з публікацій в ясьському журналі «*Omul Liber*». Перше, що зацікавило соціалістів було, кого представляє дана партія і їхній висновок стосувався відсутності соціальної категорії. Критики тоді зазнала як назва, так і програма організації, особливо пункт стосовно національного ідеалу [11, 139].

Тим не менше на виборах у листопаді 1919 р. представники Народної Ліги здобули 7 місць у Палаті депутатів, а вже 13 березня 1920 р. голова партії став головою Ради міністрів. 17 квітня 1920 р. відбулося злиття Народної Ліги з групою О. Гоги з Румунської національної партії, Національним союзом Банату (А. Імброане), фракцією Цереністської партії Бессарабії (С. Ніца) та групою, що вийшла з Демократичної партії об'єднання Буковини (Д. Поповіч). Одночасно керівництво прийняло рішення про перейменування організації у Народну партію.

Після К. Арджетоаяну саме О. Гога відіграв помітну роль у розвитку діяльності Народної партії. Самого політика бачили як прихильника політичної лінії Т. Іонеску, що означало його дії в межах «національного консерватизму», однак насправді таким він не став, адже 24 жовтня 1919 р. «*Renașterea Română*» відзначала відмову О. Гоги проводити політику такістів [12, 237, 257]. Співпраця А. Авереску та О. Гога розпочалася в період перебування у складі уряду А. Вайда-Воевод, коли мали місце їхні спільні дії, що привели до демісії уряду та подальший розкол Румунської національної партії з наступним злиттям групи дисидентів з Народною Партією. Оскільки цей процес відбувався в умовах одночасного проведення конгресів РНП та НП і на конгресі останньої 15 квітня 1920 р. намір арделянців до об'єднання прийняли як символ єднання всіх частин нової Румунії. З цього часу О. Гога спрямував свої зусилля на розвиток діяльності НП [13, 199–208]. Посилення складу НП саме у період її урядової діяльності дозволив організувати доволі жорсткі заходи в межах реалізації внутрішньої політики. Жорстка внутрішня політика уряду приймалася як причина втрати партією популярності і підтримки [14, 15–16].

Якщо Народна партія формувалася особами вищого стану, то інша партія, що в основу діяльності поклала захист інтересів селянства виникла

завдяки зусиллям представників службового стану. Формувалася вона у різних частинах країни і перша організація заснована М. Іонеску-Бербекару в Слатіні 4 грудня 1918 р. Слідом за Цереністською партією повіту Олт 18 грудня 1918 р. І. Мігалаке ініціював створення Цереністської партії в Бухаресті. Дана організація поширювала свою діяльність на 8 повітів. Відмінністю ЦП від НП була відсутність помітних політичних діячів, однак спроба залучити таких виявилася невдалою. Також особливим було і формування організацій, орієнтованих на роботу з селянами, велося і незалежно від діяльності ЦП, як це було зі створенням 16 лютого 1919 р. Селянської і робітничої партії, до діяльності в якій залучалися П. Бужор, І. Мігалаке, С. Попеску, М. Лунджану, М. Іонеску-Бербекару [14, 13–16, 18].

Керівництво партією здійснював Центральний комітет, який складався з 5 осіб і очолювався головою. Організаційною та адміністративною роботою у ньому відав генеральний секретар. При потребі прийняття важливих рішень Центральний комітет скликав Генеральну раду партії, до якої входили по два представники від кожної повітової організації. Генеральна рада обирала Центральний комітет і його голову. Повітові організації керувалися комітетом з 5 осіб, який очолював голова. Найвищим органом для всіх рівнів був конгрес, на який делегатів обирали [15, 254; 1, 19–22].

Формування ЦП виявилось справою окремих комітетів, через що 28–29 липня 1919 р. в Бухаресті скликали нараду представників 12 повітів. На зібранні відбувся обмін досвідом та встановлено норми для створення єдиної організації. Тоді ж обрали Генеральну раду Цереністської партії і Центральний комітет, до складу якого включили І. Борчу, Г. Джуґлю. М. Іонеску-Бербекару, І. Мігалаке, Н. Поповіч-Лупа, І. Редукану, Т. Єнаковіча. Чергова нарада відбулася 21–22 жовтня 1919 р., коли представники 18 повітових організацій прийняли нові організаційні принципи, обрали Центральний комітет у складі 12 осіб та затвердили Виконавчий комітет, до якого увійшли І. Мігалаке, В. Маджару, М. Іонеску-Бербекару. Та все ж головним результатом наради слід вважати прийняття «Декларації принципів Цереністської партії», які посилили програмні засади 18 грудня 1918 р. про потребу здобуття у владі Румунії селянами та робітниками належного місця [1, 22–26].

Хоча ЦП і демонструвала себе як партія селянська, все ж помітне місце в ній займали і представники великих землевласників, і дрібної міської буржуазії, і представники інтелектуальних професій. Різноманітність у складі організації дозволило вже на початку діяльності сформувавши у партії як центристське, так і демократичне крило, однак за своїм характером партія залишалася буржуазною [16, 120–122, 124]. Успіх на виборах у листопаді 1919 р. дав змогу констатувати утвердження

цереністських організацій в Регаті: Мунтенії, Молдові, Олтенії та Бессарабії [17; 1, 26–31; 22].

У Трансільванії також відбувався процес становлення Цереністської партії. Так, з травня 1919 р. розпочалася розробка проекту програми, велася пропагандистська діяльність. Фактично у програмі поєдналися положення програм Румунської національної партії та Цереністської партії Регату. На думку представників інших політичних партій впливало, що програма була звичайною сукупністю ідей, висловлених у Алба Юлії. Такій оцінці сприяв і факт, що представники майбутньої організації активно пропагували рішення, прийняті у Алба Юлії. Лише після виборів 30 грудня 1919 р. в м. Сібіу було офіційно утворено Румунську цереністську партію, яка у початковому періоді своєї діяльності вела певну боротьбу проти РНП. Проте не вона, а протистояння з традиційними партіями Регату була основним завданням [19, 106–110, 99, 103, 105].

Вибори до парламенту у листопаді 1919 р. завершилися для ЦП реорганізацією керівних органів, адже на нараді 18–19 листопада 1919 р. прийняли рішення щодо визнання вищим керівним органом партії парламентської ради, реорганізували Центральний комітет, який мав 19 членів, а генеральним секретарем обрали М. Іонеску-Бербекару. З метою реалізації програмних положень у парламенті ЦП 25 листопада 1919 р. ЦП увійшла до Парламентського блоку [1, 32–33].

Уряд Парламентського блоку мав намір реалізувати програму ЦП у сфері аграрної реформи, але проект був представлений у парламенті незадовго до його закриття главою уряду. Втрата позицій в парламенті та його наступне закриття стало причиною зміни складу Виконавчого комітету партії [1, 33–38, 40–47].

Прихід до влади А. Авереску та його дії у справі створення організації Народної партії у Трансільванії стали причиною антиурядової позиції Ю.Маніу. Ворожу до аверисканців, а також націонал-лібералів, консерваторів позицію зайняли і цереністи. Останні вимушені були також після парламентських виборів провести реорганізацію керівних органів партії та розширити власну організацію й проробити доктрину та відповідну їй програму дій, а також розширити межі діяльності партії [18; 1, 47–49, 53–63; 22, 306–307; 20, 191–192; 14, 15; 21, 90]. Фактичні підсумки організаційного періоду в історії Цереністської партії підвів генеральний конгрес в листопаді 1921 р., вирішивши питання, пов'язані з подальшою діяльністю партії.

Висновки. Перша світова війна продемонструвала місце населення країни у вирішенні глобальних проблем. Проте низький рівень організованості не давав можливості здійснити самоорганізацію та вплинути на зміни ситуації в країні. В умовах, коли політичні події вимагали негайних змін, лише представники вищих кіл ставали засновниками нових політичних організацій. Винятком стала Цереністська

партія, де організаторами виступили представники інтелектуальних кіл, що створило умови для появи організації, яка змінювалася в ході своєї діяльності.

Список використаної літератури:

1. Scurtu I. Din viața politică a României. Întemeierea și activitatea Partidului Țărănesc (1918-1926) / Scurtu I. – București: Editura Literă, 1975. – 197 p.
2. История Румынии / Отв. ред. Н.И.Лебедев. – Т. 2: 1918–1970. – М.:Наука, 1971. – 742 с.
3. Hitchins K. România: 1866–1947. / Ediția a IV-a. Traducere din engleză de G.G.Potra, D.Răzdolescu. / K.Hitchins. – București: Humanitas, 2013. – 659 p.
4. Mușat M. Viața politică în România: 1918 – 1921 / M.Mușat, I.Ardeleanu – București: Editura politică, 1976. – 374 p.
5. Agrigoroaiei I. Viața politică din orașul Iași în perioada imediat următoare primului război mondial (1918–1921) / I.Agrigoroaiei // Analele științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași. – Serie nouă. – Secțiunea III: a. Istorie. – Tomul XVII. – Anul 1971. – Fasc. 2. – P. 171-184.
6. Argetoianu C. Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri. /C.Argetoianu. – Vol. al V-lea. – Partea a V-a: 1918 / Ediție și indice adnotat de Stelian Neagoe. – București: Humanitas, 1995. – 335 p.
7. Averescu A. Uzurparea dela 4 Iunie 1927 în lumina discursurilor și declarațiunilor. / A. Averescu – București: institutul de arte grafice „Indreptarea”, 1928. – 280 p.
8. Actul de constituire a Ligii Poporului // Scurtu I., Mocanu C., Smârcea D. Documente privind istoria României între anii 1918–1944 /Coord. Ioan Scurtu. – București: editura didactică și pedagogică, R.A., 1995. – P. 253.
9. Congresul Partidului Poporului din anul 1922, ținut la Sibiu în zilele de 20, 21 și 22 Decembrie. Relațiune după notele stenografice. – București, 1923. – 297 p.
10. Negulescu P.P. Partidele politice. / P.P.Negulescu. – București: Cultura Națională, 1926. – 283 p.
11. Gruparea Averescu // Presa muncitorească și socialistă din România. / Colectiv de redacție Ion Popescu-Puțuri (red. Respon.), Nicolae Goldenberger, Augustin Deac, Ion Felea, Ion Iacoș – Vol. III: 1917–1921. – Partea 1: septembrie 1917 – iunie 1919. – București: Editura politică, 1971. – P. 139.
12. Iorga N. Memorii. – Vol.II: Însemnări zilnice Maiu 1917 – Mart 1920. Războiul național. Lupta pentru o nouă viața politică. / N. Iorga – București: editura „Națională”, 1930. – 368 p.
13. Fătu M. Cu pumnii strînși. Octavian Goga în viața politică a României (1918-1938). / M.Fătu – București: Globus, 1993. – 297 p.
14. Stănescu M.C. Mișcarea muncitorească din România în anii 1921–1924. / M.C.Stănescu. – București, editura politică, 1971. – 293 p.
15. Procesul-verbal de constituire a Partidului Țărănesc //Scurtu I., Mocanu C., Smârcea D. Documente privind istoria României între anii 1918–1944 / Coord. Ioan Scurtu. – București: editura didactică și pedagogică, R.A., 1995. – P. 254.
16. Simion N. Observații privind compoziția socială a Partidului Țărănesc / N.Simion // Analele științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași. – Serie nouă. – Secțiunea III: a. Istorie. – Tomul XIX. – Anul 1973. – Fasc. 1. – P. 119-127.
17. Congresul partidului Țărănesc // Glasul Bucovinei. – 1919. – 31 Iulie. – Nr. 205.

18. Tabloul II a. // Ivan M. Evoluția partidelor noastre politice în cifre și grafice 1919–1932. Studiu comparativ al rezultatelor oficiale ale alegerilor pentru Camera Deputaților din anii 1919-1932. – Sibiu, 1933.
19. Iancu Gh. Campania electorală pentru alegerile parlamentare din 1919 în circumscripțiile Transilvaniei /Gh.Iancu // Studia Universitatis Babeș-Bolyai. – Series Historia. – Anul XVIII. -1973. – Fasciculus 1. – P. 91–120.
20. Agrigoroaiei I. Observații privind programul agrar al partidelor politice din perioada imediat următoare primului război mondial / I.Agrigoroaiei //Analele științifice ale Universității «Al.I.Cuza» din Iași. – Serie nouă. – Secțiunea III: a. Istorie. – Tomul XVIII. – Anul 1972. – Fasc. 2. – P. 187–194.
21. Drăghicescu D. Partide politice și clase sociale. / D.Drăghicescu. – București, 1922. – 124 p.
22. Proiectul de program al Partidului Țărănesc // Scurtu I., Mocanu C., Smârcea D. Documente privind istoria României între anii 1918–1944 /Coord. Ioan Scurtu. – București : editura didactică și pedagogică, R.A., 1995. – P. 306–307.

References

1. Scurtu, I. (1975). *From the Political Life of Romania. The founding and activity of the Peasants' Party (1918-1926)*. Bucharest: Ed. Literă.(in Rom.)
2. in N.I.Lebedev (Ed.), (1971) *History of Romania* / Editor-in-chief Lebedev N.I. – V. 2: 1918-1970. M.: Nauka. (in Rus.)
3. Hitchins, K. (2013). *Romania: 1866 – 1947*. Bucharest: Humanitas. (in Rom.)
4. Mușat, M. & Ardeleanu, I. (1976). *Political life in Romania: 1918 – 1921*. Bucharest: Political Publishing House. (in Rom.)
5. Agrigoroaiei, I. (1971). Political life in the city of Iasi in the period immediately following the First World War (1918-1921). *Analele științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași. (Scientific Annals of “Al.I.Cuza” University of Iasi). New series. Section III: a. History. XVII. 2. 171-184.* (in Rom.)
6. Argetoianu, C. (1995). *For those from tomorrow. Memories of yesterday. Vol. V. Part V: 1918*. Bucharest: Humanitas. (in Rom.)
7. Averescu, A. (1928) *Usurpation of 4 June 1927 in the light of speeches and statements*. Bucharest: Institute of Graphic Arts “Indreptarea”. (in Rom.)
8. The Act of Establishing of the People’s League (1995). Scurtu, I., Mocanu, C. & Smârcea D. *Documents on the History of Romania between 1918-1944*. In I.Scurtu (Ed.). Bucharest: didactic and pedagogical publishing house, R.A. 253.(in Rom.)
9. *Congress of the People’s Party of 1922, held in Sibiu on the 20th, 21st and 22nd of December. Relationship after stenographic notes*. Bucharest. (in Rom.)
10. Negulescu, P.P. (1926). *Political parties*. Bucharest: National Culture. (in Rom.)
11. Averescu Group (1971). *Labor and Socialist Press in Romania. Vol. III: 1917-1921. Part 1: September 1917 – June 1919*. In I.Popescu-Puțuri (Ed.). Bucharest: Political Publishing House, 139. (in Rom.)
12. Iorga, N. (1930). *Memories. Vol. II: Daily Notes. Mai 1917 – March 1920. National War. Fight for a new political life*. Bucharest. (in Rom.)
13. Fătu, M. (1993). *With tight fists. Octavian Goga in the Political Life of Romania (1918-1938)*. Bucharest: Globus. (in Rom.)
14. Stănescu, M.C. (1971). *Workers’ Movement in Romania in the years 1921-1924*. Bucharest, Political Publishing House.(in Rom.)
15. The Report of the Peasants’ Party Constitution (1995). Scurtu, I., Mocanu, C.& Smârcea, D. *Documents on the history of Romania between 1918–1944*. In I.Scurtu (Ed.).

Bucharest: didactic and pedagogical publishing house, R.A. 254. (in Rom.)

16. Simion N. Observations on the Social Composition of the Peasant Party // Annals of the "Al.I.Cuza" University of Iasi. – New series. – Section III: a. History. – Tom XIX. – Year 1973. – Fasc. 1. – P. (in Rom.)

17. The Congress of the Peasants' Party *Glasul Bucovinei. (The Voice of Bucovina)*. – 1919. – 31 July. – No. 205. (in Rom.)

18. Table II a. Ivan, M. (1933). *Evolution of our political parties in figures and graphs 1919-1932. Comparative study of the official results of the elections for the Chamber of Deputies from 1919-1932*. Sibiu. (in Rom.)

19. Iancu, Gh. (1973). Election Campaign for the 1919 Parliamentary Elections in Transylvania Constituencies. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Series Historia. Fasciculus I. 91-120*. (in Rom.)

20. Agrigoroaiei, I. (1972). Observations on the agrarian program of the political parties from the period immediately following the First World War. *Analele științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași (Scientific Annals of “Al.I.Cuza” University of Iasi)*. New series. Section III: a. History. Vol.XVIII. Fasc. 2. 187-194. (in Rom.)

21. Drăghicescu, D. (1922). *Political parties and social classes*. Bucharest. (in Rom.)

22. Program of the Peasant Party (1995). Scurtu, I., Mocanu, C.& Smârcea, D. *Documents on the history of Romania between 1918–1944*. In I.Scurtu (Ed.). Bucharest: didactic and pedagogical publishing house, R.A. 305-307. (in Rom.)

I. Piddubnyi

AN ATTEMPT TO RENEW POLITICAL PARTIES OF ROMANIA AT THE END OF WORLD WAR I

During World War I, Romania needed modernization of the political system, because defeats had led to the need of preserving the state itself. If, in this regard, the accession of Bessarabia became a means of raising the popularity of the king, then the creation of new political organizations was much more important for the political system. Thus, a new alliance of liberals and conservatives was established in Romania, which, in order to attract supporters, used a term suitable for distinguishing a new organization from the old political ones – the 'league', and also used the popularity of the figures' names who entered the leadership. The main task of the organization was to adhere to the constitution and laws. Creation of an 'honest government' had become the condition of activity. The use of members of the People's League, later the People's Party to resolve the crisis situation in 1918 and 1920, turned out to be reality.

Another variant of the organization that was to rely on the broad strata of the rural population was to create a peasant organization. The representatives of rural intelligentsia (teachers, priests) were responsible for such organization establishment. In this case, the theoretical foundations of the organization were based on the works of experienced economists, V. Madgearu among them. Structurally, that organization was extremely diverse, which allows speaking about the combination of tasks included in the activity program.

Key words: Romania, political system, People's League, Zerenist party, A. Averescu, I.Migalaka, V.Majar.

*Одержано редакцією 10.04.2018
Прийнято до публікації 02.06.2018*